

VODIČ KROZ EU REFERENDUM 2012.

Što je državni referendum i tko ga raspisuje?

Referendum je oblik neposrednog odlučivanja birača u obavljanju državne vlasti o pitanjima određenim Ustavom. Državni referendum mora se raspisati radi donošenja odluke o udruživanju Hrvatske u savez sa drugim državama. Državni referendum mogu raspisati Hrvatski Sabor i predsjednik RH.

O čemu se odlučuje na referendumu? Koja je većina potrebna za donošenje odluke o udruživanju RH ?

Odluku o raspisivanju državnog referenduma o pristupanju RH Europskoj Uniji donio je Hrvatski sabor na izvanrednoj sjednici 23. prosinca 2011.g. (vidi na http://www.izbori.hr/izbori/dip_ws.nsf/public/index?openform), a birači će odgovoriti na sljedeće pitanje: **Jeste li za članstvo Republike Hrvatske u Europskoj Uniji ?** sa dvije mogućnosti : **ZA ili PROTIV**. O istom pitanju ne može se ponovno raspisati referendumu prije proteka roka od 6 mjeseci od dana održanog referenduma.

Odluka o udruživanju RH donosi se na referendumu većinom glasova birača koji su pristupili glasovanju.

Koji pravni propisi sadrže odredbe o državnom referendumu?

- Ustav Republike Hrvatske, NN br. 85/10
- Zakon o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne samouprave, NN br. 38/09
- Zakon o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske (Narodne novine broj 44/06 i 19/07)

Tko ima pravo sudjelovati na državnom referendumu?

Na državnom referendumu imaju pravo sudjelovati svi hrvatski državljani. Ako se birači u vrijeme održavanja referenduma zateknu izvan granica Hrvatske imaju pravo sudjelovati na referendumu na način da se izjašnjavaju u diplomatsko-konzularnim predstavništvima.

Koja su tijela za organizaciju i provedbu državnog referenduma?

Tijela za provedbu referenduma su stalno Državno izorno povjerenstvo (DIP), povjerenstvo za provedbu državnog referenduma u županiji, odnosno u Gradu zagrebu, potom gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za provedbu državnog referenduma te odbori za provedbu glasovanja na državnom referendumu. Budući da Zakon o referendumu ne sadrži odredbe kojima se sudjelovanje u radu gradskih, općinskih povjerenstava ili odborima uvjetuje članstvom u nekoj političkoj stranci, kao ni zapreka da navedeni članovi budu pripadnici neke političke stranke, DIP je donio uputu kojom se ti članovi imenuju u skladu sa zakonom na način da se uzimaju u obzir osobe koje su u svojem dosadašnjem radu na izborima pokazale da imaju potrebna stručna znanja i vještine za provedbu takvih postupaka.

Koja je uloga Državnog izbornog povjerenstva (DIP-a)?

Članove DIP-a imenuje Hrvatski sabor (ukupan broj ih je 9). DIP brine o zakonitoj provedbi referenduma, određuje glasačka mjesta i daje obvezatne upute za rad povjerenstva za provedbu referenduma i odbora te nadzire njihov rad i pruža im stručnu pomoć. Imenuje članove povjerenstva za provedbu državnog referenduma u županiji i u Gradu Zagrebu te članove odbora u diplomatsko-konzularnim predstavništvima RH; propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe državnog referenduma te utvrđuje i objavljuje službene rezultate provedenog glasovanja na državnom referendumu. Provodi edukaciju povjerenstava za provedbu referenduma i odbora, informira građane o provedbi referenduma te mogućnosti ostvarenja i zaštite biračkog prava tijekom provedbe referenduma, i drugo.

Koja je uloga povjerenstva za provedbu državnog referenduma u županiji, odnosno u Gradu Zagrebu?

Povjerenstvo se brine za zakonitu provedbu državnog referenduma u županiji, odnosno u Gradu Zagrebu. Županijska povjerenstva nadziru rad gradskih, odnosno općinskih povjerenstava za provedbu referenduma. Obavljaju sve tehničke pripreme za provedbu referenduma u skladu sa uputama DIP-a te prikupljaju i zbrajaju rezultate glasovanja na glasačkim mjestima u županiji koje dostavljaju potom DIP-u. Povjerenstvo čini predsjednik i četiri člana te njihovi zamjenici koji se imenuju iz reda sudaca s prebivalištem u dotičnoj županiji.

Povjerenstvo za provedbu referenduma u Gradu Zagrebu brine se za zakonitu provedbu referenduma u Gradu Zagrebu, određuje glasačka mjesta i imenuje odbore u Gradu Zagrebu te prikuplja i zbraja rezultate glasovanja sa glasačkih mjesta u Gradu zagrebu i dostavlja ih DIP-u.

Koja je uloga gradskih i općinskih povjerenstava?

Povjerenstvo za provedbu državnog referenduma u gradu, odnosno u općini određuje glasačka mjesta te imenuje odbore u gradu, odnosno u općini. Brine se za zakonitu provedbu referenduma u gradu, odnosno u općini te prikuplja i zbraja rezultate glasovanja sa glasačkih mjesta u gradu, odnosno u općini i dostavlja ih povjerenstvu za provedbu referenduma u županiji. Sastoji se od predsjednika i dvoje članova te njihovih zamjenika, a imenuje ih županijsko povjerenstvo za provedbu referenduma.

Koja je uloga odbora za provedbu glasovanja na državnom referendumu?

Odbore imenuje gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za svako glasačko mjesto te ima predsjednika i dva člana i njihove zamjenike. Imenuju se najkasnije u roku od osam dana prije održavanja referenduma. Odbori nadziru i osiguravaju zakonitost i tajnost glasovanja. Prema priopćenju DIP-a, prijedlog za sudjelovanjem u radu odbora zainteresirane osobe mogu pravovremeno uputiti gradskom ili općinskom povjerenstvu.

(http://www.izbori.hr/izbori/dip_ws.nsf/public/index?openform)

Što su Obvezatne upute?

Obvezatne upute su pravila koja donosi DIP nakon raspisivanja referenduma, a kojima se pobliže tumače odredbe zakona u vezi provođenja referenduma. Njima se propisuju izgled obrazaca (formulara) za provođenje referenduma, redosljed radnji i rokova važnih za provedbu referenduma, način uređivanja glasačkog mjesta, način glasanja osoba s invaliditetom, nepismenih osoba i osoba koji ne mogu pristupiti na glasačko mjesto te način glasovanja birača na službi u oružanim snagama, birača članova posada brodova pod hrvatskom zastavom i birača lišenih slobode, prava i dužnosti promatrača i način promatranja referenduma.

Kampanja za referendum?

Kampanja za referendum nije regulirana Zakonom o referendumu.

**Referendumska
šutnja?**

Zakon o referendumu ne propisuje institut referendumske šutnje, stoga se prema Obveznoj uputi DIP-a u provedbi EU referenduma neće ograničavati promidžba državnog referenduma (pozitivna ili negativna) u odnosu na postavljeno referendumsko pitanje niti na dan koji prethodi danu održavanja referenduma, kao ni na sam dan održavanja referenduma. Iznimno, je ispred glasačkog mjesta i u njegovoj neposrednoj blizini zabranjena promidžba referenduma (pozitivna ili negativna) te nije dopušteno ni na koji način navoditi birače kako glasovati (dijeljenjem promidžbenih letaka, isticanjem plakata, održavanjem promidžbenih skupova, davanjem intervjua ili izjava, i sl.).

**Što su i čemu služe
popisi birača?**

Birači ostvaruju biračko pravo temeljem upisa u popis birača. Popisi birača su javne knjige koje se vode u Uredu za opću upravu svakog grada/općine u koje se upisuju svi hrvatski državljani koji su navršili 18 godina i imaju potpunu poslovnu sposobnost, te prebivalište na području grada/općine. Dan prije održavanja referenduma odbori dobivaju izvadak iz popisa koji služi za evidenciju birača na glasačkom mjestu.

**Što je glasačko
mjesto?**

Glasačko mjesto je prostorija u kojoj se odvija glasanje i u kojoj se mogu isticati samo državni simboli (grb i zastava RH), ali i obilježja županija, gradova i općina u skladu sa njihovim statutima. Ispred glasačkog mjesta i u njegovoj neposrednoj blizini zabranjena je promidžba referenduma (pozitivna ili negativna) te nije dopušteno ni na koji način navoditi birače kako glasovati (dijeljenjem promidžbenih letaka, isticanjem plakata, održavanjem promidžbenih skupova, davanjem intervjua ili izjava, i sl.). Odbor je dužan na vidljivom mjestu istaknuti odluku o raspisivanju referenduma i oglas sa referendumskim pitanjem, a na prednju stranu glasačke kutije istaknuti glasački listić.

Mora biti uređena na način da se osigura tajnost glasanja tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić, a na dan referenduma otvoreno je od 7-19 sati. Na glasačkom mjestu u svakom trenutku moraju biti nazočni svi članovi odbora ili njihovi zamjenici.

**Koja je uloga
promatrača na
referendumu?**

Promatrači na državnom referendumu mogu biti promatrači političkih stranaka, nevladinih udruga koje djeluju na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i referenduma i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava te promatrači međunarodnih organizacija koje djeluju u RH. Prisustvo promatrača na glasačkom mjestu, poznavanje pravila i procesa provedbe referenduma mogu pomoći sprječavanju i/ili otkrivanju kršenja zakona o referendumu i pravila (neregularnosti i manipulacija). Prisutnost promatrača pojačava povjerenje građana u izborni proces i u demokratske institucije.

**Koja su prava i
dužnosti
promatrača?**

Promatrači imaju pravo pratiti provođenje referenduma tijekom čitavog procesa, a tijela za provedbu referenduma dužna su mu omogućiti promatranje svog rada. Promatrači imaju pravo upozoravati na uočene nepravilnosti i zahtijevati njihovo otklanjanje, te u zapisnik o radu tijela za provedbu referenduma stavljati svoje primjedbe. Promatrači ne smiju ometati rad tijela za provedbu referenduma, odgovarati na upite birača, tonski ili video snimati unutar glasačkog mjesta te na bilo koji način utjecati na birače.

Koji je postupak glasanja?

Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na glasačkim mjestima na području Republike Hrvatske određenima prema njihovom prebivalištu. Nakon dolaska na glasačko mjesto, birač treba predložiti odboru za provedbu referenduma identifikacijski dokument (važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu, vojnu iskaznicu). Nakon evidentiranja (zaokruživanja imena) u Izvatku iz popisa birača, izdaje mu se glasački listić. Na njemu su otisnuti serijski broj te referendumsko pitanje. Glasanje se obavlja osobno, zaokruživanjem jednog odgovora na nedvojbenu način (birač se treba odlučiti ili za opciju „ZA“ ili za opciju „PROTIV“). Zatim se ispunjeni glasački listić ubacuje u glasačku kutiju.

Što je glasanje uz potvrdu?

U slučaju da birač nije upisan u popis birača, svoje pravo glasa na dan referenduma može ostvariti glasanjem uz potvrdu koja se dobiva na dan referenduma u nadležnom uredu za opću upravu ili diplomatsko-konzularnom predstavništvu, ukoliko glasa u inozemstvu.

Kako glasuju građani bez prebivališta u Republici Hrvatskoj (dijaspora)?

Birači bez prebivališta u Republici Hrvatskoj glasuju u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske, uz predložanje dokaza o državljanstvu te dokaza o identitetu. Kako bi mogli glasati trebaju obaviti prethodnu registraciju **najkasnije do 07. siječnja 2012. godine.**, a koju provode diplomatsko-konzularna predstavništva **na temelju podnesenog zahtjeva birača** čime se omogućuje glasovanje na državnom referendumu bez pribavljanja potvrde.

Kako glasuju birači izvan mjesta svog prebivališta?

Birači izvan mjesta svog prebivališta trebaju zatražiti (osobno, telefonom ili faksom) privremeni ispis iz popisa birača u mjestu prebivališta, tj. potvrdu o upisu u popis birača te se privremeno upisati u popis birača u mjestu svog trenutnog boravišta.

Od istog ureda državne uprave birači mogu tražiti:

- da se potvrda službenim putem dostavi nadležnom uredu za privremeni upis,
- da im se potvrda odmah uruči,
- da im se potvrda dostavi poštom na određenu adresu.

Ako potvrdu niste dostavili nadležnom uredu, birači će moći glasovati na jedan od slijedećih načina:

- na glasačkom mjestu određenom prema njihovom prebivalištu, tako da potvrdu predaju odboru za provedbu glasovanja (biračkom odboru), ili
- na glasačkom mjestu izvan svog mjesta prebivališta, određenom prema adresi koju su naznačili u zahtjevu za izdavanje potvrde, predajom potvrde odboru za provedbu glasovanja (biračkom odboru).

Povjerenstvo za provedbu referenduma u županiji odredit će **glasačka mjesta** za glasanje tih birača.

Kako glasuju birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan izbora se nalaze u inozemstvu?

Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan izbora zateknu se u inozemstvu glasuju uz predočenje dokaza o hrvatskom državljanstvu, dokaza o identitetu i potvrde za glasanje u inozemstvu nadležnog ureda za opću upravu koju su izvadili u Hrvatskoj u nadležnom uredu prema svome mjestu prebivališta. Zahtjev se podnosi osobno, pisano, poštom ili faxom **najkasnije do 07. siječnja 2012. godine**. Potvrde se dostavljaju poštom ili uručuju prilikom osobnog podnošenja zahtjeva. Na dan održavanja državnog referenduma, **potvrdu predajete odboru** za provedbu glasovanja (biračkom odboru) u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu Republike Hrvatske u državi u kojoj se nalazite.

Kako glasuju birači s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji već duže borave u inozemstvu?

Birači koji duže borave u inozemstvu mogu se **prethodno registrirati** u diplomatsko-konzularnim predstavništvima te na dan referenduma će glasati uz važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu. Prethodnu registraciju provode diplomatske misije i konzularni uredi Republike Hrvatske u inozemstvu, **na temelju podnesenog zahtjeva birača** (primjer obrasca možete pronaći u GONGovom Vodiču za popise birača na linku <http://www.gong.hr/news.aspx?newsID=3749&pageID=1>), a upis u popis birača prethodne registracije obavlja se po službenoj dužnosti, i omogućuje glasovanje na državnom referendumu bez pribavljanja potvrde.

Kako glasuju:

- a) Osoba s tjelesnom manom i nepismena osoba može osobno doći na glasačko mjesto s osobom od povjerenja koja je pismena i koja će po ovlaštenju birača zaokružiti odgovor na glasačkom listiću.
- b) Osoba koja nije u mogućnosti pristupiti na glasačko mjesto zbog bolesti ili nepokretnosti obavijestit će na dan referenduma o tome odbor za provedbu referenduma koji će odrediti dva člana ili zamjenike članova koji će birača posjetiti u mjestu gdje se nalazi i omogućiti mu glasanje, vodeći računa o tajnosti glasanja.
- c) Osoba na službi u oružanim snagama glasuje na glasačkim mjestima koja će odrediti ministar obrane.
- d) Osoba koja se kao član posade pomorskog ili riječnog broda pod hrvatskom zastavom na dan izbora zatekne izvan granica Republike Hrvatske glasuje na glasačkom mjestu koje će odrediti ministar pomorstva, prometa i veza.
- e) Osoba koja je lišena slobode glasuje na glasačkim mjestima koja će odrediti ministar pravosuđa.

Kako izgleda prebrojavanje glasova?

Nakon završetka glasanja i zatvaranja glasačkog mjesta, odbor za provedbu referenduma prebrojava glasove. Prvo se prebrojavaju neupotrebjeni glasački listići te ukupan broj birača koji je pristupio glasanju prema Izvratku iz popisa birača i prikupljenim potvdama. Zatim se otvara glasačka kutija te broje listići u kutiji. Utvrđuju se i prebrojavaju nevažeći glasački listići – oni na kojima se ne može jasno utvrditi volja birača (neispunjeni, zaokruženo dva odgovora ili popunjen na način da se ne može sa sigurnošću utvrditi volja birača i okolnost za koji je odgovor glasao birač). Pristupa se grupiranju i prebrojavanju važećih listića prema zaokruženim odgovorima. Izbrojani listići spremaju se u kuverte, te se ispunjava Zapisnik o radu odbora za provedbu referenduma. Cjelokupan glasački materijal odnosi se u gradsko/općinsko povjerenstvo za provedbu referenduma, najkasnije 12 sati nakon zatvaranja glasačkog mjesta.

Što su zapisnici o radu tijela za provedbu referenduma ?

Svaki odbor za provedbu referenduma i povjerenstvo za provedbu referenduma vode zapisnik o radu u koji upisuju sve podatke o postupku i utvrđenim rezultatima glasanja, te primjedbe od strane članova odbora i promatrača, ukoliko ih je bilo. Zapisnike potpisuju članovi odbora odnosno povjerenstva i promatrači (ukoliko ih je bilo). Svaki član odbora ima pravo na svoj primjerak zapisnika, a promatrači mogu zatražiti kopiju.

Kako se objavljuju rezultati referenduma?

DIP nakon dostavljenih zapisnika s glasačkih mjesta i povjerenstava za provedbu referenduma obavještava javnost o utvrđenim rezultatima glasanja. DIP nakon zatvaranja glasačkih mjesta može objavljivati privremene i neslužbene rezultate referenduma prema svom nahođenju. Službeni rezultati objavit će se nakon što se riješe svi prigovori u vezi zaštite referenduma ili proteknu rokovi za njihovo podnošenje. Također se objavljuje koliki je bio odaziv birača, odnosno ukupan broj birača koji su izašli na referendum.

Tko provodi nadzor nad provedbom referenduma?

Državno izborno povjerenstvo kao prvostupanjsko tijelo i Ustavni sud Republike Hrvatske kao drugostupanjsko tijelo.

Kako se rješavaju situacije kršenja pravila zaštite referenduma?

Zbog nepravilnosti pri provedbi referenduma birač ima pravo podnijeti prigovor DIP-u roku od 48h od završetka glasovanja. DIP će po primitku prigovora zatražiti od nadležnog tijela očitovanje na navode u prigovoru i glasački materijal. DIP je dužno donijeti rješenje o prigovoru u roku od 48h od vremena kada mu je dostavljeno očitovanje.

Ako DIP rješavajući o prigovoru, utvrdi da je bilo **nepravilnosti pri provedbi referenduma koje su bitno utjecale, ili su mogle utjecati na rezultat referenduma** može **raspustiti** županijsko **povjerenstvo**, povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo ili naložiti povjerenstvu Grada Zagreba, grada i općine raspuštanje glasačkih **odbora** na tom glasačkom mjestu i imenovanje novih.

Ako DIP raspusti županijsko povjerenstvo, odnosno povjerenstvo Grada Zagreba imenovat će novo povjerenstvo, a ako raspusti gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo, zatražit će od županijskog povjerenstva imenovanje novog povjerenstva u gradu ili općini, odnosno naložiti raspuštanje odbora i imenovanje novog.

Protiv rješenja DIP-a podnositelj prigovora ima pravo žalbe Ustavnom sudu u roku od 48h od primitka pobijanog rješenja putem DIP-a. Ustavni sud dužan je donijeti odluku o žalbi u roku od 48h od dana primitka žalbe.

Koja su kaznena djela vezana uz proces referenduma?

a) Povreda slobode odlučivanja birača – utjecaj na birača da na izborima ili prigodom glasovanja glasuje za ili protiv određenog kandidata, odnosno glasuje za ili protiv opoziva, ili glasuje za ili protiv određenog prijedloga u referendumu, ili uopće ne glasuje; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.

b) Uskrata izbornog prava – protuzakonito brisanje iz popisa birača ili drugi način uskrate biračkog prava; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.

c) Zlouporaba biračkog prava – dvostruko glasanje ili glasanje pod tuđim imenom; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.

d) Povreda tajnosti glasanja – pokušaj saznanja kako je drugi birač glasao te prijetnja ili prisila nad biračem da otkrije kako je glasao; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.

e) Uništenje izbornih isprava – uništavanje, prikrivanje, oštećenje ili neovlašteno odnošenje isprave o izborima ili glasanju ili predmeta koji služi za izbor ili glasanje; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.

f) Izborna prijevara - dodavanje, oduzimanje, brisanje glasova ili na drugi način krivotvorenje ishoda izbora ili glasanja; kažnjivo kaznom zatvora od 3 mjeseca do tri godine.

Kako se podnosi kaznena prijava?

Svaki građanin može samostalno podnijeti kaznenu prijavu zbog uočenih kaznenih djela dolaskom u policijsku stanicu ili nadležno Državno odvjetništvo.

U kojim se slučajevima poništava referendum?

Ako se prilikom prebrojavanja glasova na glasačkom mjestu utvrdi da je glasovao manji broj birača od broja glasova u glasačkoj kutiji, odbor će o tome sačiniti zapisnik i sa izvješćem dostaviti povjerenstvu za provedbu referenduma. Povjerenstvo za provedbu referenduma poništiti će glasanje na tom glasačkom mjestu i odlučiti da li će u tom slučaju imenovati novi odbor.

Za sve dodatne upute i stručnu pomoć u svezi izbornog procesa nazvati na telefone Državnog izbornog povjerenstva: 01/4569 712, 01/4569 713, fax: 01/6303 509; www.izbori.hr

Autorska prava pridržana